ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐԻՆ

—

Թիֆլիս, 8 փետրվարի

Համոզված եմ որ ամենայն աստուածահաճոյ և մարդաշահ գործքերը միշտ ցանկալի են բարեսէր ազգայնոց լսել, վասնորոյ պարտուպատշաճ համարելով, հաղորդում եմ հետևեալ լուրը։

Բարեգործական նպատակների միշտ առատ ձեռով օգնող խան-Ալէքսէիչ Զիթախեանցն չը համբերելով Թանգութեան աղէտին, կարգադրել է բերել Ռուսաստանից մի քանի հազար մէշօկ ալիւր վաճառելու Թիֆլիսում, աղքատ ընտանեաց վրա նստած արժէքից 20% պակասով։ Եթէ բարեհաճութիւն գտնէ ձեր կողմից, խնդրեմ այդ լուրին հրապարակաւ հանդէս դուրս գալու տեղիք շնորհվի պատուական „Մշակի" միջոցով։ Գուցէ թէ արձագանք գտնէ այլ հարուստների սրտերում և հետևեն օրինակին։

Խան

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ մեզ գրում են․ «Ինչպէս լըսում ենք կարգադրութիւն է արած մեր գաւառի շինական հասարակութիւնների շտեմարանների հացերը ծախել։ Չը գիտեմ որքան ուղիղ է այդ լուրը, բայց կարծում եմ որ գիւղացիները իրանք աւելի հարկաւորութիւն ունեն այժմս հացի և որ նրանք չեն կարող ուրիշներին ծախել իրանց կենսական պիտոյքը»։

—

Մեզ գրում են ԱԽԱԼՔԱԼԱՔԻՑ որ դուխօբորների արաղ չը խմելու համար կայացրած հասարակական վճռից յետոյ, այժմ, ինչպէս լսվում է, նրանք նոր վճիռ են կայացրել, որի զօրութեամբ ոչ մինը իր հագուստի վրա փայլուն ժապաւէններ կամ կոճակներ չը պէտք է ունենայ, այն նպատակով, որ աղքատ դասակարգը ունևորից օրինակ չառնի և աւելորդ ծախսեր չանի այդ տեսակ զարդերի վրա։

—

Լսում ենք որ պատերազմի ժամանակ հայ ալաշկերտցի գաղթականների համար կազմված մասնաժողովը նորերումս նիստ է ունեցել և վճռել է իր ունեցած փողերի մնացորդը ուղարկել սովատանջ ալաշկերտցիներին։ Այդ վճիռը մենք շատ օրինաւոր և արդար ենք համարում, որովհետև փողը նոյն իսկ սկզբից ալաշկերտցիների համար էր հաւաքված, բայց ինչքան էր մնացած գումարը մասնաժողովի ձեռքում, ինչքան ուղարկեցին —այդ մեզ յայտնի չէ։ Զարմանալի է որ այսքան ժամանակ պատերազմը վերջացել է, իսկ մասնաժողովը ոչինչ հաշիւ չէ տալիս հասարակութեանը թէ առհասարակ ինչպէս է գործադրել նա հաւաքված փողերի մնացորդը։ Յոյս ունենք որ շուտով տեսնելու ենք մասնաժողովի հաշիւը ազգային լրագրութեան մէջ տպագրված։

—

Մեզ հետաքրքիր կը լինէր իմանալ ինչ եղաւ և որքան գումարի է հասել այն փողը որ հաւաքեց ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ Ռուբինեան վարդապետը յօգուտ Էրզրումի երկրագործական ե ր ա զ ա կ ա ն դպրոցի։ Աւելի լաւ չէր լինի այժմ, երբ Թիւրքիայի հայերը հաց չունեն ուտելու, ուղարկել այդ փողերը (որ ասում են հազարների են հասած) յօգուտ Թիւրքիայի սովատանջ հայ ազգաբնակութեան, քան թէ ապարդիւն կերպով, տոկոսների յոյսով պահել այդ գումարը մեր բանկերից մինի մէջ, այն յոյսով, որ ժամանակով կը հիմնվի Էրզրումի մէջ մի երկրագործական դպրոց։

—

ՂԱԶԱԽի գաւառից մեզ գրում են, որ այդտեղ ալիւրի պուդը այժմ վաճառվում է 3 ր. 30 կոպ.։ Այդ գնով էլ հացը դժուարութեամբ է ճարվում։ Ուստի գիւղացիները Թիֆլիս են գնում և այնտեղից իրանց հացը բերում։

—

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ հեռագրում են, փետրվարի 11-ից․ «Նոր Նախիջևանը կորցրեց իր ամենալաւ քաղաքացիներից մինին, այն է քաղաքագլուխ Միքայէլ Կարբէտովին։ Նրա մահը մեծ ցաւ պատճառեց քաղաքիս հասարակութեանը։»

—

ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են․ «Կառավարութեան հրամանով տեղիս գանձարանը թոյլտուութիւն ստացաւ նշանակել 10,000 րուբլ որ և ընդունեց գաւառապետ պ. Սուլխանովը։ Փողերը բաժանելու համար եկած էր այստեղ Երևանից աստիճանաւոր պ. Գեղամեանը։ Յիշեալ գումարը բաժանվեցաւ քաղաքիս հայ և Թուրք աղքատ ընտանիքներին։ Այն ընտանիքները, որոնք աշխատող ձեռք չունէին, տան իւրաքանչիւր հոգուն տրվեց 8 ր. 80 կ., իսկ որոնք գարնան ցանվելուն պէս, կարող էին իրանց ապրուստը իրանց աշխատանքով հայթայթելու, ստացան իւրաքանչիւրը 4 ր. 40 կ.։ Բացի այդ դարձեալ բաժանելու են 2045 պուդ ցորեան։ Ինչպէս հաստատ աղբիւրներից տեղեկացանք, քաղաքիս մէջ հացի պակասութեան վրա կառավարութեան ուշադրութիւն դարձնողը եղել է Վերին-Ագուլիսի մի բնակիչ, պ. Բաղդասար Տէր-Միքայէլեանցը։»

—

Մեզ գրում են ՀԻՆ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻՑ որ վերջին օրերս այստեղ տրվեցան երկու անգամ հայոց սիրողների ներկայացումներ, որոնցից զուտ արդիւնքը եղաւ 110 րուբլ։ Ներկայացումների նպատակը բարեգործական էր, այն է յօգուտ երկսեռ դպրոցների։ Թղթակիցը խաղացողներին իր շնորհակալութիւնը յայտնելուց յետոյ, ցաւում է միայն այն բանի վրա, որ ուսուցիչները պիէսաների ընտրութեան և կրկնութիւնների ժամանակ մասամբ անտես են անում իրանց ուսուցչական պարտաւորութիւնները։

—

փետրվարի 8-ից մեզ գրում են ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ․ «Այստեղ երկու օր է արդէն շարունակվում է սարսափելի հրդեհը։ Ոչինչ օգնութիւն կարելի չէ լինում հասցնել, որովհետև չը կան հրաշէջ մեքենաներ, իսկ կացիններով օգնել անհնարին է։ Չը նայելով դորան, ժողովուրդը թափում է իր վերջին ճիգը թշուառութիւնը յաղթելու համար և սիրով ենթարկում է իրան վտանգին, կրակի մէջ ընկնելով։ Այսպիսի անձնազոհութիւնը առանց զոհի չանցաւ. երէկ քաղաքային դումայի ձայնաւորներից մէկը ընկաւ վառված փլատակի մէջ, երբ կացինը ձեռին գործում էր բոցի մէջ։ Թէպէտ անմիջապէս հանեցին տարաբաղդին բոցավառ փայտերի տակից, բայց յոյս չը կայ որ նա ապրի։ Ողորմելին մեծ ընտանիքի տէր մարդ է։»

—

ՂԶԼԱՐԻՑ մեզ հաղորդում են հետևեալը․ «Այստեղ մթերքների գները սաստիկ բարձրացել են. ալիւրի պուդը արժէ 2 ր. 40 կ., մսի ֆունտը ոչխարինը, արժէ 12 կ., տաւարինը 10 կ., հացի ֆունտը արժէ 6 կ.։ Մի խօսքով մթերքների գները այնքան բարձրացել են որ տեղիս բնակիչներից շատերին անմատչելի են և օրից օր քաղաքը չքաւորութեան կերպարանք է ստանում»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԹԻՒՐՔԻԱ

—

Հաֆիզ-փաշայի Կ. Պօլսի գեներալ նահանգապետ նշանակվելը դեռ ևս հրատարակված չէ, չը նայելով որ նրա նշանակվելու իրադէն սուլթանը հաստատապէս ստորագրել է։ Արդեօք Բ. Դուռը վախենո՞ւմ է և չէ կամենում վերջին րոպէին բարկացնել պ. Լէյարդին, որովհետև Բ. Դուռը գիտէ որ այս խիստ միջոցը շատ վատ տպաւորութիւն կը գործի Լէյարդի վրա։ Արդեօք զիջողութի՞ւն արաւ Բ. Դուռը պ. Լէյարդի այն բազմաթիւ բողոքներին, որ նա չը յապաղեց ներկայացնել նրան։ Այդ շատ հաւանական է, որովհետև Բ. Դրան շատ լաւ յայտնի է, որ Լէյարդը շատ անբաւական է վերջին երկու առաջարկութիւններից, որոնցով Թիւրքաց կառավարութիւնը դիմեց նրան, և Բ. Դուռը պէտք է վախենայ Լէյարդին համբերութիւնից հանելուց։ Յայտնի է որ վերջին ժամանակներս Թիւրքաց կառավարութիւնը բանտարկեց մէկ անգլիացու, որ յարաբերութիւններ ունէր մէկ Թիւրք մոլլայի հետ։ Դորանց մօտ գտան Թիւրքերէն լեզուով գրած զանազան կրօնական և դաւանաբանական գրուածներ իսլամութեան դէմ։ Լէյարդը սկսեց պաշտպանել այդ անգլիացուն, ասելով թէ դա Թիւրքերէն էր սովորում միայն մոլլա Ահմէտի մօտ, և այսպէս վէճը շարունակվում էր երկար ժամանակ։ Իսկապէս պ. Լէյարդը այժմ ևս շարունակում է բողոքել օտարականներին բանտարկելու սկզբունքի դէմ և աշխատում է իր կողմը գցել և օտար պետութիւնների դեսպաններին, աշխատելով համոզել նրանց միանալ Անգլիայի հետ այդ սկզբունքը պաշտպանելու համար։ Բայց նրա ընկերները (այսինքն դեսպանները), շատ կարելի է բացի աւստրիական դեսպանից, շատ համակրութեամբ չը վերաբերվեցին դէպի նա, իսկ պ. Ֆուրնիէն մինչև անգամ բոլորովին հրաժարվեցաւ այս հարցի մէջ խառնվելուց։ «Անգլիական դեսպանը—ասաց նա—սխալ քայլ արաւ, և այժմ ցանկանում է ինձ վրա գցել բոլոր յանցանքը։ Բայց ես նրա թակարդի մէջ չեմ ընկնի, և բացի դրանից բոլորովին համաձայն չեմ նրա հետ։» Այնու ամենայնիւ Լէյարդը շարունակում է իր հետախուզութիւնները. նա մինչև անգամ իմացաւ, ինչպէս լսվում է, որ բոլորովին հակառակ Սաֆուէ-փաշայի ասածներին, մոլլա Ահմէտը, գործի քննութեան ժամանակ մի քանի օր Շէյխուլ-Իսլամի բընակարանի մէջ անցկացնելով, ամենակոպիտ հայհոյանքներին և վիրաւորանքներին ենթարկվեցաւ։ Երբոր նա ստորին յարկի սենեակումն էր նստած, որի դուռը բաց էին թողել, մոլլաները և ուլէմները նրա մօտով անցնելով թքում էին նրա երեսին, շուն և հերձուածող էին անուանում նրան և փայտերով ծեծում էին։ Վախենում են, որ պ. Լէյարդը կրկին կը պատասխանէ Բ. Դրան վերջին պատասխանին և այս պատճառով վէճը շատ կերկարանայ։

Յունական հարցի մասին դադարեցին խօսել, և պ. Կումունդուրոսը այս բանից այնպէս անբաւական է, որ հրաժարվեցաւ իր նախկին դիտաւորութիւնից՝ մէկ մեծ պարահանդէս տալ։ Մինիստրների խորհրդում ներկայումս ուրիշ ոչինչ բանի վրա չեն խօսում, բացի ֆինանսական դրութեան մասին։ Անկարգութիւնը վարչութեան մէջ այն տեղը հասաւ, որ աստիճանաւորները ռոճիկ չըստանալով, կատարելապէս սովից մեռնում են։ Օրինակ, մէկ բաժանմունքի գլխաւոր աստիճանաւոր, իր ծառայութիւնը վերջացնելուց յետոյ, Ստամբուլի փողոցների վրա այս օրերս սալէբ (քացցր խմելիք) էր ծախում, որ գոնէ մի քանի պիաստր ձեռք բերել և իր ընտանիքի համար հաց գնել կարողանայ։ Գործերի այդպիսի դրութիւնը այնպէս վըտանգաւոր է, որ կառավարութիւնը հարկ համարեց Թիւրքաց լրագիրներում հրատարակել, որ առաջին նիսէնից, այսինքն մարտի 13-ից, ֆինանսների մինիստրութիւնը կարող կը լինի քաղաքային աստիճանաւորներին և մայրաքաղաքի զօրքերին ռոճիկները ճշդութեամբ վճարել։ Բայց այս բանի համար, մաքսային հարկերի սակաւութեան պատճառով, պէտք է էլի մէկ նոր փոխառութեան դիմել, որի մասին այժմ բացառապէս խորհում են մինիստրների ժողովում։

ՖՐԱՆՍԻԱ

—

Վերջապէս Ֆրանսիացիք ազատվեցան այն հարցից թէ արդեօք Բրօկա կընտրվի՞ մինչև մահ սենատոր, թէ մէկ ուրիշը. երէկ 140 ձայներով Բէտօլօին տուած 142 ձայների դէմ, Բրօկան կատարեալ յաղթութիւն տարաւ։ Երբ կոմս Ռամպօն քուէարկութեան հետևանքը յայտնեց, ձախակողմեանները հինգ րոպէ շարունակ սաստիկ ծափահարեցին։

Մանր ինտրիգաների և կուսակցական շահերի հետ անծանօթ մարդը կը կարծէր թէ ֆրանսիական հանրապետութեան վիճակը կախված էր նրանից, թէ ով կը լինի սենատոր՝ վիրաբոյժ Բրօկա՞ն թէ փաստաբան Բէտօլօն։ Այս ընտրութեան պատճառով Ֆըրանսիացիք ժամանակաւորապէս մոռացան թէ Գերմանիայի զինուորվելը, թէ գերմանական Թագաժառանգի Իտալիա գնալը և թէ ուրիշ շատ բաներ։ Եւ ճշմարիտ, խորհուրդը նրա մէջ չէր թէ այս կամ այն կանդիդատը կընտրվի թէ չէ, այլ բանը նրանումն էր թէ արդեօք սենատում մեծամասնութիւն կը կազմվի՞ Ֆէրրիի օրէնքների 7-դ յօդուածի դէմ։ Երէկվան քուէարկութիւնը այս հարցին բացասական պատասխան տուեց. աջակողմեաններին միանալը Ժիւլ-Սիմօնի խմբի հետ չէ կարող յաղթել հանրապետական մեծամասնութեան։

Այդ նպատակին հասնելու համար, երկու կողմերն ևս ամենածայրահեղ միջոցներ գործ դրին։ Pas-Perdus դահլիճը սենատում աւելի վիրաբուժական օպերացիայի համար մի սենեակի էր նմանում, քան թէ օրէնսդրական ժողովի նախասենեակին։

Ֆրէյսինէ, որ պաղագրա անուանված հիւանդութիւնն ունի և մի քանի օր էր, որ տանից չէր դուրս գալիս, հազիւ հազ եկաւ դահլիճը իր ընկերների օգնութեամբ։

Սենատոր Կալմօնը այնպիսի մի ուռած երեսով եկաւ, որ նրան հազիւ ճանաչեցին. նրա ընկեր Կոմբէսկիւրին պատգարագով բերեցին։

Պակաս աշխատութիւն չը կրեցին և միապետական սենատորները։ Մարկիզ Տալուէին դահլիճ մտցրին բոլորովին կաթուածահար։ Սենատոր Դագէնէն ևս համարեա մի և նոյն դրութեան մէջն էր գտնվում։ Կառավարութիւնը Փարիզ հրաւիրեց օտար պետութիւնների մէջ եղող ֆրանսիական մի քանի դեսպաններին, քուէարկութեան մէջ մասնակցելու համար։ Տէյսերէն-դէ-Բոր, Ժօրէս և Պօտիօ ծովակալները, Շալմէլ-Լակուր և կոմս Սէն-Վալլիէ այս պատճառով Փարիզ եկան։ Բայց կոմս Սէն-Վալլիէ մինիստրի յոյսերը ոչնչացրեց և մինչև անգամ սենատ չը ներկայացաւ։ Որպէս Ֆէրրիի օրէնքների յայտնի հակառակորդ, նա գերադասեց, սենատի նստի ժամանակ, ներկայանալ Գրէվիին և մի քանի ժամ շարունակ խօսել նրա հետ Բերլինի քաղաքականութեան մասին։ Գամբէտտայի կուսակիցները այս պատճառով կատաղած են Բերլինի Ֆրանսիական դեսպանի դէմ և կրկնապատկում են իրանց ուժերը նրա տեղ նշանակել տալու Շալմէլ-Լակուրին։

7-դ յօդուածի հակառակորդները մխիթարում են իրանց նրանով, որ մի քանի հիւանդ սենատորների չափից դուրս աշխատութիւնը Բրօկէին ձայն տալու համար, մահով կը վերջանայ, և որ այդպէսով, ձեռք բերված մէկ ձայնի փոխանակ, Ֆէրրիի օրէնքների կուսակիցները մի քանիսներից ևս կը զրկվեն։ Այս բարի ցանկութիւնը վկայում է թէ որքան մեծ է կղերականների երկիւղը։

ՆԱՄԱԿ ԹԻՒՐՔԻԱՅԻՑ

—

Վան, 26 դեկտ. 79

Արդէն ձեզ յայտնի է թէ ինչպէս վերջին աղէտալի պատերազմն իր սոսկալի առհաւիրքներով մասնաւորապէս Վասպուրականի հայոց վրա ծանրանալով, երկիրն անմշակ մնաց և վերջին տարուան չորութիւնն ալ վրա գալով, սովն անհրաժեշտ եղաւ։

Արդ գիտելով, որ սով աւելի վտանգաւոր հետևանքներ կրնայ ունենալ, փութացինք քաղաքիս ձեռնհաս ազգայիններէն յանձնաժողով մը կազմել, որը թէ ներքին և թէ արտաքին հանգամանքներով պիտի ջանայ սովատանջ թշուառներու վիշտերը մեղմացնելու փոքր ինչ։

Ուստի կը խնդրենք շնորհ ընէք ձեր ազգօգուտ լրագրի միջոցաւ Ռուսաց Հայաստանի մեր եղբարց օգնութեան ուշադրութիւն դարձնել Վասպուրականի ազգայնոց վիճակին վրա, որոց շատերը խպառ ցիր ու ցան լինելու և կամ սովամահ կորնչելու վտանգին ենթարկված են։

Մնամք ձեր շնորհապարտ, Դիւան սովելոց հանգանակութեան յանձնաժողովոյ Նախագահ, պատրիարքական փոխանորդ Վասպուրականի։

Երեմիա Արքեպիսկոպոս

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵՆԻՑ

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 փետրվարի։ «Правит. Вѣстн.» լրագիրը հաղորդում է հետևեալը. Ձմերային պալատի փետրվարի 5-ի ճայթիւնի մասին արած քննութիւնն արդէն բաւականաչափ ցոյց է տուել, որ այս յանցանքի իրագործմանը մասնակից է մի անձ, որ իրան ցոյց էր տալի իբրև գործաւոր. հիմք կայ ենթադրել, որ կապ կայ նրա և մի քանի այնպիսի անձնաւորութիւնների մէջ, որոնք դեռ այս ճայթիւնից առաջ, մեղադրված են եղել քաղաքական յանցանքի մէջ, հետևաբար և կալանաւորված են եղել։

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 11 փետրվարի։ Պետական բանկի 5% տոմսակն առաջին շրջանի արժէ $93\frac{5}{8}$ ր., երկրորդ $92\frac{7}{8}$ ր., երրորդ 93 ր. 50 կ., չորրորդ $93\frac{1}{8}$ ր., ներքին 5% առաջին փոխառութեան տոմսակն արժէ 226 ր., երկրորդ 226 ր. 50 կ., արևելեան առաջին փոխառութեան տոմսակն արժէ $90\frac{5}{8}$ ր., երկրորդ 90 ր. 75 կ., երրորդ 90 ր. 75 կ., ոսկին արժէ 7 ր. 63 կ.։ Ռուսաց 1 րուբլ Լոնդոնի վրա արժէ $25\frac{13}{16}$ պէնս. ռուսաց 100 րուբլ Գերմանիայի վրա արժէ 220 մարկ, Փարիզի վրա 271 ֆրանկ։ Տրամադրութիւնը շատ թոյլ է։

Խմբագիր—հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ